

Halfjaarrapportage

College financieel toezicht Bonaire, Sint Eustatius en Saba

Juli 2017 – December 2017

Inleiding

Artikel 4, lid 2 van de Wet Financiën openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba (Wet FinBES) bepaalt dat het College financieel toezicht Bonaire, Sint Eustatius en Saba (Cft) eens per halfjaar schriftelijk verantwoording uitbrengt over zijn werkzaamheden aan de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK), in afschrift aan de bestuurscolleges en de eilandsraden. De voorliggende rapportage gaat in op de periode van juli tot en met december 2017.

Na een algemeen deel wordt afzonderlijk de stand van zaken over de openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba toegelicht voor wat betreft de verantwoording over 2015 en 2016, de uitvoering van de begroting gedurende 2017 en de begrotingsvoorbereiding 2018. Daarnaast wordt aandacht besteed aan het financieel beheer, het geïntegreerd middelenbeheer (GMB) en de liquiditeitspositie. Deze halfjaarrapportage is afgesloten op 31 december 2017.

Algemeen

Het Cft heeft in oktober jl. een bezoek gebracht aan Bonaire. Tijdens dit bezoek is gesproken met de gezaghebber, het bestuurscollege en de eilandsraad en is een werkbezoek afgelegd aan de kamer van koophandel. Tijdens dit bezoek is gesproken over financieel beheer, de invulling van cruciale functies en enkele overheidsentiteiten. Als gevolg van de orkanen Irma en Maria is in oktober geen bezoek gebracht aan Sint Eustatius en Saba. Dit neemt niet weg dat het Cft in nauw contact heeft gestaan met Sint Eustatius en Saba om de (financiële) gevolgen van de orkanen in kaart te brengen. Voorts heeft de per 1 juli 2017 aangetreden nieuwe voorzitter van het Cft, Raymond Gradus, eind augustus een kennismakingsbezoek gebracht aan Sint Eustatius.

Vrije uitkering

De jaarlijkse bijstelling van het BES-fonds, en daarmee de vrije uitkering, vindt plaats op basis van een actueel indexatiecijfer dat per openbaar lichaam afzonderlijk wordt bepaald. Over 2016 was de inflatie laag of vrijwel nihil: Bonaire +0,5%, Sint Eustatius -0,1% en Saba +0,1% (bron: CBS). De vrije uitkering over 2017 dient nog door BZK vastgesteld te worden. In de begrotingen 2017 en 2018 gaan de openbare lichamen voorzichtigheidshalve uit van de vastgestelde vrije uitkering 2016. Het Cft is van mening dat de jaarlijkse vaststelling van de vrije uitkering eerder in het jaar dient plaats te vinden zodat de effecten nog in het betreffende boekjaar verwerkt kunnen worden.

In de 2e halfjaarrapportage 2016 heeft het Cft geadviseerd om de bijstelling van het BES fonds te wijzigen waardoor deze niet alleen uitgaat van inflatie (prijsbijstelling) maar ook uitgaat van de daadwerkelijke loonontwikkelingen (loonbijstelling). Dit aangezien de openbare lichamen zich in 2016, als gevolg van een nieuwe CAO, geconfronteerd zagen met een stijging van circa 4% van de loonkosten bij een gelijkblijvende vrije uitkering. In het 2^e halfjaar 2017 heeft het Cft met het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) afgestemd over de wijze waarop een dergelijke aanpassing doorgevoerd zou kunnen worden. Besluitvorming hierover wordt in 2018 verwacht.

Onderhoudskosten

Middels de kabinetsreactie op het rapport Spies (d.d. 12 mei 2016) is het Cft verzocht om bij de beoordeling en advisering over de begrotingen expliciet aandacht te besteden aan een voldoende reservering voor onderhoud en vervanging van investeringen. Hieraan is invulling gegeven bij de adviezen op de ontwerpbegrotingen 2018. Het Cft heeft vastgesteld dat alle drie de openbare lichamen onvoldoende reserveren. De openbare lichamen geven al geruime tijd aan dat structurele onderhoudskosten van materiële vaste activa, zoals gebouwen en infrastructuur, niet of niet volledig gedragen kunnen worden. Vaak is er sprake van een eenmalige investeringsbijdrage vanuit het Rijk voor materiële vaste activa, maar wordt geen of onvoldoende rekening gehouden met een structurele bijdrage voor bijbehorende onderhoudskosten.

Het regeerakkoord van de nieuwe regering in Europees Nederland voor de periode 2017 – 2021, geeft aan dat *“waar Nederland investeringen door de eilanden ondersteunt moet meer dan nu in een reëel instandhoudingsbudget worden voorzien”*. Hiervoor is onder meer *“structureel EUR 5 miljoen exploitatie infrastructuur BES”* begroot door Europees Nederland. Om tot een voldoende reservering voor onderhoud te komen is een meerjarig traject noodzakelijk. Het door BZK gestarte initiatief om in gezamenlijkheid met de openbare lichamen en de departementen te komen tot een meerjarig stappenplan dient in de optiek van het Cft prioriteit te krijgen.

Tijdigheid van indienen rapportages

Een punt van aandacht bij de drie openbare lichamen blijft het tijdig indienen van rapportages. De openbare lichamen hebben aangegeven dat de termijn waarbinnen de uitvoeringsrapportages moeten worden aangeleverd, krap is. Het verlengen van de deadline voor het indienen van de uitvoeringsrapportages van de laatste dag van de maand volgend op het kwartaal, naar 6 weken na afloop van een kwartaal zou tot verbetering kunnen leiden. Het Cft heeft dit punt bij BZK kenbaar gemaakt ten behoeve van een eventuele wijziging van de Wet FinBES. Hiermee zou de aanlevertermijn van dergelijke rapportages gelijk worden voor het gehele Caribisch deel van het Koninkrijk.

Tijdigheid van indienen jaarrekeningen van deelnemingen

Artikel 9, lid 9 van de Wet FinBES bepaalt dat het bestuurscollege jaarlijks uiterlijk 6 maanden na afloop van het boekjaar de jaarrekeningen van de privaatrechtelijke rechtspersonen waarin het openbaar lichaam deelneemt, aan het Cft ter beschikking stelt. Daarbij heeft het Cft extra aandacht voor de doorwerking naar de begroting. Saba is in staat geweest de jaarcijfers 2016 van drie van de vier deelnemingen in te dienen. Sint Eustatius heeft slechts in beperkte mate jaarrekeningen 2016 van deelnemingen ingediend. Bonaire heeft van de drieëntwintig deelnemingen slechts vier jaarrekeningen 2016 ingediend, ondanks meerdere verzoeken daartoe mist het Cft ook nog de jaarrekening 2015 van zeven deelnemingen. Bij de goedkeuring van de begroting 2018 van Bonaire heeft BZK, conform het Cft advies op de begroting, gesteld dat Bonaire de nodige stappen dient te nemen om de jaarrekeningen van overheidsentiteiten tijdig in te dienen en de controletaak ten aanzien van de overheidsentiteiten te intensiveren.

Collectieve sector

Gelijktijdig met het doorzenden van de jaarrekening van elk van de openbare lichamen, rapporteert het Cft in samenwerking met het CBS, over de voorlopige uitgaven-, inkomsten-, tekort- en schuldcijfers van de collectieve sector van het betreffende openbaar lichaam. Ook beoordeelt het Cft dan de rentelastnorm van de collectieve sector, die volgens artikel 11 lid 2 van de Wet FinBES gemiddeld maximaal 0% mag bedragen. De collectieve sector is door het CBS vastgesteld op basis van de 2012 gegevens. In de Wet FinBES is, in tegenstelling tot de Rijkswet Financieel Toezicht, geen vaste termijn opgenomen wanneer de collectieve sector opnieuw vastgesteld dient te worden. Het Cft heeft in de tweede helft van 2017 met het CBS gesproken over het opnieuw vaststellen van de collectieve sector in 2018.

De collectieve sector van Bonaire is sinds 2013 vastgesteld en bestaat volgens de jaarrekening 2016 naast het openbaar lichaam uit een tiental entiteiten. Een deel van deze entiteiten is al jaren niet meer actief. Het Cft heeft herhaaldelijk geadviseerd om zorg te dragen dat de entiteiten die niet meer actief zijn worden geliquideerd. Ook heeft het Cft meermaals de aandacht gevraagd voor een tijdige indiening van de jaarrekeningen. Tot nu toe heeft het Cft maar van drie entiteiten de jaarrekening 2016 ontvangen. Van een aantal entiteiten is zelfs de jaarrekening 2015 nog niet opgesteld. Als gevolg hiervan kan het Cft de rentelast niet bepalen en toetsen aan de rentelastnorm.

De collectieve sector van Sint Eustatius is opgebouwd uit het openbaar lichaam en de Stichting Wegenbouwfonds. Sinds 2012 zijn door het Cft geen financiële stukken van Stichting Wegenbouwfonds ontvangen noch is de entiteit geliquideerd. Deze situatie duurt inmiddels al enkele jaren zonder dat door Sint Eustatius stappen zijn gezet om deze problematiek op te lossen. Als gevolg hiervan kan het Cft de rentelast niet bepalen en toetsen aan de rentelastnorm.

Tot de collectieve sector van Saba behoort het openbaar lichaam en de Saba Enhancement Foundation (SEF). De jaarrekening 2016 van SEF is tijdig aan het Cft ter beschikking gesteld waarbij is geconcludeerd dat Saba voldoet aan de rentelastnorm.

Bonaire

Begrotingscyclus 2016-2018

Verantwoording jaarrekening 2016

Op 29 augustus heeft de eilandsraad van Bonaire de jaarrekening 2016 vastgesteld. De jaarrekening is op 31 augustus door het Cft ontvangen tezamen met de accountantsverklaring en het accountantsverslag. Op 4 september jl. is de vastgestelde jaarrekening 2016 doorgeleid naar de minister van BZK. Als zodanig heeft Bonaire niet voldaan aan de deadline van 15 juli zoals opgenomen in artikel 31 lid 1 van de Wet Financiën openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba (Wet FinBES).

De jaarrekening 2016 laat een positief resultaat zien van USD 2,2 miljoen en kent, net als voorgaande jaarrekeningen, een oordeelonthouding van de accountant voor zowel het getrouwe beeld als de rechtmatigheid. Het positieve eindresultaat is het gevolg van een totaal van USD 53,4 miljoen aan baten en USD 51,1 miljoen aan lasten. De baten bestaan voor USD 27,3 miljoen uit vrije uitkering, voor USD 16,3 miljoen uit lokale opbrengsten, voor USD 7,1 miljoen bijzondere uitkeringen en voor USD 2,7 miljoen uit overige baten.

In de reactie op de jaarrekening heeft het Cft een aantal opmerkingen geplaatst waaronder de kwaliteit van het financieel beheer die nog een forse verbetering behoeft om te bereiken dat de jaarrekening een getrouwe weergave geeft en financiële rechtmatigheid kan worden aangetoond. Ook worden sinds 2011 diverse kortlopende schulden verantwoord waarop nog steeds geen mutaties hebben plaatsgevonden. Uit de jaarrekening blijkt dat de vermogenspositie is versterkt en dat zowel het werkkapitaal als de liquiditeitspositie zijn verbeterd.

Uitvoering begroting 2017

De tweede uitvoeringsrapportage is op 2 augustus ingediend bij het Cft en is voorzien van een begrotingswijziging (3^e BW). Het Cft heeft positief geadviseerd op de voorstellen tot wijziging van de begroting. Op 22 november heeft BZK akkoord verleend aan deze begrotingsvoorstellen.

De derde uitvoeringsrapportage is verlaat ingediend, namelijk op 6 december jl. Het gepresenteerde overzicht van baten en lasten tot en met het derde kwartaal laat USD 40,9 miljoen aan baten zien en USD 46,9 miljoen aan lasten en geeft daarmee een positief saldo van circa USD 6,0 miljoen. Het OLB verwacht over 2017 een positief saldo van USD 2,2 miljoen.

De derde uitvoeringsrapportage is voorzien van een vierde begrotingswijziging. In totaal wordt door het OLB USD 4,1 miljoen gepresenteerd aan begrotingswijzigingen. Hierbij gaat het met name om financiering in de infrastructuur en bouwrijp maken van verkavelingsprojecten. Deze voorstellen worden gefinancierd door de baten en lasten te verhogen met per saldo circa USD 2 miljoen. Het OLB heeft voorgesteld om mede doormiddel van een onttrekking uit de algemene reserve van USD 2,3 miljoen de voorstellen te financieren.

Begroting 2018

Op 17 oktober jl. heeft het Cft de ontwerpbegroting 2018 van het bestuurscollege ontvangen voor advies. Het Cft heeft hierop positief geadviseerd. Op 14 november is de begroting 2018 zonder amendementen vastgesteld door de eilandsraad en op 15 november naar het Cft verstuurd ter doorgeleiding naar BZK. Op 16 november is de vastgestelde begroting 2018 doorgeleid naar BZK. Op 12 december heeft BZK goedkeuring verleend op de begroting 2018 van het OLB. Bij de goedkeuring heeft BZK, conform het Cft advies op de begroting, een aantal kanttekeningen geplaatst waaronder:

- een dringend verzoek aan de eilandsraad om het Bestuurscollege aan te spreken op haar verantwoordelijkheid om zichtbare stappen te nemen om het financieel beheer op orde te brengen;
- de cruciale functies binnen het apparaat dienen door kwalitatief geschikt personeel op gevuld te worden;
- de nodige stappen te nemen om de jaarrekeningen van overheidsentiteiten tijdig in te dienen en de controletaak ten aanzien van de overheidsentiteiten te intensiveren.

In de begroting 2018 wordt een totaal van USD 46,4 miljoen aan zowel baten als lasten gepresenteerd. Als zodanig is de begroting 2018 sluitend. Het bestuurscollege geeft echter wel aan dat de vrije uitkering ontoereikend is om de wettelijke taken uit te voeren binnen de gestelde financiële kaders. Met name de post subsidie is gemiddeld 16,67% gekort.

De lokale opbrengsten bedragen USD 16,9 miljoen. Dit bedrag is gelijk aan de lokale opbrengsten uit de vastgestelde begroting 2017 (inclusief begrotingswijzigingen). De vrije uitkering is voor 2016 en 2017 niet verhoogd. De begroting 2018 gaat daarom uit van eenzelfde niveau. Door een nieuwe CAO 2016-2017 zijn de loonkosten circa 4% gestegen. In verband met een te sluiten CAO 2018-2019 wordt door Bonaire in de ontwerpbegroting 2018 een bedrag van USD 350.000 gereserveerd. De loonkosten maken circa 45% uit van de totale kosten.

Overige onderwerpen

Financieel beheer

De voortgang op het gebied van de verbetering van het financieel beheer van het OLB is ook in de tweede helft van 2017 beperkt geweest. Bij de 3e UR is een update van het Plan van Aanpak Financieel Beheer Openbaar Lichaam Bonaire gevoegd, maar bij de diverse acties is nog steeds geen concreet en haalbaar tijdspad opgenomen. Dit bemoeilijkt een goede monitoring van de ingezette acties. Het Cft heeft hier meermaals de aandacht voor gevraagd.

Voor een aantal zaken wordt enige voortgang gemeld. Zo is enige ontwikkeling te melden op het ICT-traject m.b.t. de volledigheid en juistheid van de opbrengsten van de diverse belastingmiddelen en overige activiteiten. De ingediende offertes hiervoor zijn inmiddels beoordeeld. Daarnaast is door Belastingdienst Caribisch Nederland (BCN) een nieuwe applicatie in gebruik genomen, waardoor het OLB een eerder en juist inzicht krijgt in de stand van de belastingdebiteuren.

Ook zijn begin september 2017 de nog ontbrekende rapportages in het kader van het Verbeterplan Financieel Beheer, zoals dat eind 2016 is ingezet binnen het OLB, door het Cft ontvangen. Het betreft aandachtsgebied 1: Niet uit de balans blijvende verplichtingen en aandachtsgebied 5: Waardering van de post Kortlopende Schulden.

Tenslotte is te melden dat o.a. de functie van het Hoofd Financiën inmiddels is ingevuld. Dit moet er mede voor zorgen dat er structurele aandacht en aansturing voor het verbeteren van het financieel beheer beschikbaar is.

Geïntegreerd middelen beheer (GMB) en liquiditeiten

De liquiditeitspositie van Bonaire conform het GMB is in de tweede helft van 2017 met circa USD 0,4 miljoen toegenomen tot USD 14,6 miljoen.

Sint Eustatius

Begrotingscyclus 2015-2018

Verantwoording jaarrekening 2015

Op 19 oktober 2017 heeft de eilandsraad van Sint Eustatius de jaarrekening 2015 vastgesteld. De accountantsverklaring, verplicht op grond van artikel 38 van de Wet FinBES, ontbrak. De accountant heeft nog aanvullende documentatie opgevraagd en op 21 december 2017 een verklaring van oordeelonthouding afgegeven. De jaarrekening 2015 met bijbehorende stukken had op basis van artikel 31 lid 1 van de Wet FinBES uiterlijk op 15 juli 2016 ingediend moeten worden. Vastgesteld moet worden dat deze pas 15 maanden na de wettelijke deadline en niet compleet door het Cft is ontvangen.

Op basis van het accountantsverslag moet worden geconcludeerd dat er onzekerheid bestaat over bijna alle bedragen die op de balans per ultimo december 2015 zijn verantwoord. Wat betreft de baten en lasten bestaat er onzekerheid over de volledigheid van bijna alle eigen inkomsten en onzekerheid over de juistheid en volledigheid van het voornaamste deel van de lasten.

De jaarrekening 2015 toont een tekort van circa USD 564.000, deels door incidentele tegenvallers. In de begroting 2017 wordt het tekort 2015 conform advies Cft volledig gecompenseerd.

Verantwoording jaarrekening 2016

Het proces om de jaarrekening 2016 op te stellen en te laten controleren door de externe accountant is opgestart. De verwachting is dat dit proces nog een aantal maanden zal gaan vergen. Op basis van artikel 31 lid 1 van de Wet FinBES had de jaarrekening 2016 uiterlijk op 15 juli 2017 ingediend moeten worden. Vastgesteld moet worden dat ook deze jaarrekening en daarmee de verantwoording over 2016, grote vertraging heeft opgelopen.

De vierde uitvoeringsrapportage 2016 toont een overschot van circa USD 543.179, waardoor het tekort 2014 ad USD 505.792 conform advies Cft geheel wordt gecompenseerd. Het overschot kan nog wijzigen bij het opstellen van de jaarrekening 2016 en naar aanleiding van de accountantscontrole.

Begrotingsuitvoering 2017

Op 14 augustus is de begroting 2017 goedgekeurd door de minister van BZK. Het Cft heeft de eerste uitvoeringsrapportage op 28 juli ontvangen (deadline: 30 april), de tweede uitvoeringsrapportage op 18 oktober (deadline: 31 juli) en de derde uitvoeringsrapportage op 29 december (deadline: 31 oktober). Geconcludeerd moet worden dat alle uitvoeringsrapportages met een vertraging van 2 maanden of langer zijn ingediend. Positief is dat de kwaliteit van de uitvoeringsrapportages sterk is toegenomen, onder andere als gevolg van de inzet door externe partij Versant Resource Center. Wel heeft het Cft vraagtekens in hoeverre er sprake is van een structurele kwaliteitsverbetering.

De derde uitvoeringsrapportage 2017 toont een overschot van USD 1.436.255, waardoor het tekort 2015 ad USD 564.000 conform advies Cft ruimschoots wordt gecompenseerd. Het overschot is hoger dan begroot, voornamelijk door lagere kosten. Door de overschotten in 2016 en 2017 zijn diverse financiële kengetallen zoals de solvabiliteit en het werkkapitaal komen te verbeteren.

Begroting 2018

De ontwerpbegroting 2018 is door het Cft op 31 oktober ontvangen. Het Cft heeft op 9 november positief geadviseerd, doch met diverse kanttekeningen. De eilandsraad heeft op 14 november de begroting vastgesteld waarna het Cft deze op 15 november heeft doorgeleid naar BZK. Sint Eustatius heeft daardoor voldaan aan de deadline zoals genoemd in artikel 19 lid 4 van de Wet FinBES. De staatssecretaris van BZK heeft op 12 december de begroting goedgekeurd. Zowel de staatssecretaris van BZK als het Cft hebben grote zorgen geuit over het financieel beheer en de noodzaak om te komen tot een nieuw verbeterplan financieel beheer. De staatssecretaris heeft in de goedkeuring aangegeven voornemens te zijn op de gehele begroting 2018 voorafgaand toezicht in te stellen.

De begroting 2018 biedt beperkt ruimte om onvoorziene tegenvallers op te vangen: de post onvoorzien bedraagt USD 100.000 (circa 0,6% van het begrotingstotaal). Het totaal aan baten en lasten voor 2018 bedraagt USD 16.625.072. De goedgekeurde begroting 2017 kent een totaal aan baten en lasten van USD 17.647.915. De daling bedraagt circa USD 1,0 miljoen en wordt vooral veroorzaakt doordat circa USD 1,1 miljoen minder aan doeluitkeringen is begroot.

Uit de financiële begroting blijkt dat de baten voor 2018 hoofdzakelijk bestaan uit de vrije uitkering (USD 10,8 miljoen), de lokale heffingen (USD 4,9 miljoen) en de verwachte doeluitkeringen (USD 0,9 miljoen). Sint Eustatius heeft gedurende de voorbereiding van de ontwerpbegroting 2018 afstemming gezocht met het Cft over de omvang van de te begroten baten van de zeehaven. Op basis van de door NuStar aangeleverde informatie heeft het bestuurscollege ervoor gekozen om van de meest voorzichtige raming uit te gaan en die te verlagen met circa 30%. De baten zeehaven zijn naar mening van het Cft voldoende voorzichtig begroot. Gelet op de volatiliteit van de olie-industrie acht het Cft het van groot belang dat Sint Eustatius de gerealiseerde baten zeehaven maandelijks monitort. Zodoende kan indien nodig tijdig worden bijgestuurd en dit middels een begrotingswijziging worden geformaliseerd.

De lastenkant van de begroting bestaat hoofdzakelijk uit personeelskosten (USD 9,1 miljoen), uitgaven voor subsidies en bijdragen (USD 1,7 miljoen), afschrijvingslasten (USD 0,8 miljoen), onvoorzien (USD 0,1 miljoen) en de verwachte doeluitkeringen (USD 0,9 miljoen). De diverse overige kosten (USD 4,0 miljoen) zijn ten opzichte van 2017 (USD 3,9 miljoen) in omvang vrijwel gelijk gebleven.

Overige onderwerpen

Voorafgaand toezicht

Door het uitblijven van een goedgekeurde begroting 2017 was van 1 januari tot 14 augustus 2017, artikel 24 van de Wet FinBES van toepassing waardoor voor het aangaan van nieuwe verplichtingen vooraf toestemming nodig was van de minister van BZK. Geconcludeerd moet worden dat het bestuurscollege de door de minister van BZK vastgestelde procedure niet volledig heeft gevolgd. Er

zijn verplichtingen aangegaan en betalingen verricht die niet vooraf waren goedgekeurd door de minister van BZK.

Op 14 augustus is de begroting 2017 goedgekeurd door de minister van BZK en is voorafgaand toezicht ingesteld. Het Cft is per die datum gemandateerd om het voorafgaand toezicht uit te voeren. Het Cft heeft verschillende gesprekken gevoerd om een voor alle partijen acceptabele procedure op te stellen. Zo is in overleg getreden met Versant Resource Center (de externe partij welke is belast met de uitvoering van de financiële functie van Sint-Eustatius en opleiding van de huidige medewerkers) en het BC. Dit voorbereidingsproces werd bemoeilijkt door de orkanen Irma en Maria die de bovenwindse eilanden in september 2017 hebben getroffen. Uiteindelijk is de procedure voor het VT vastgelegd in een brief van 28 september jl. en gedeeld met het BC.

Op 23 oktober heeft het Cft door middel van een brief zijn zorgen geuit over de voortgang van het VT; er waren nog geen verzoeken voor het aangaan van nieuwe verplichtingen of het verrichten van betalingen aan het Cft voorgelegd. In een besluit van 31 oktober bevestigt het BC volledige medewerking aan de uitvoering van het VT door het Cft. Sindsdien is voortgang geboekt met het naleven van de afspraken door Sint Eustatius. Alhoewel het Cft het mandaat heeft gekregen om vanaf 14 augustus het VT uit te voeren heeft het passeren van de orkanen Irma en Maria ertoe geleid dat alleen voor de maanden november en december 2017 verzoeken zijn ingediend en getoetst. In november heeft Sint Eustatius acht reguliere verzoeken en één verzoek voor de betaling van salarissen ingediend. De betalingsverzoeken voor de maand november bedragen in totaal USD 747.351,22. In december heeft het Cft vijf reguliere verzoeken ontvangen en twee verzoeken voor de betaling van salarissen ontvangen (totaal USD 1.537.551,76).

Tot eind december zijn verzoeken voor het aangaan van nieuwe verplichtingen of het verrichten van betalingen die conform de procedure zijn aangeleverd, goedgekeurd. Echter te vaak worden verzoeken niet conform de procedure aangeleverd. Zo is de kwaliteit van de aangeleverde stukken, met name de accuraatheid, nog toe aan verbetering. Zo ontbreekt er soms bij het opsturen van de stukken een duidelijk advies van de unit financiën dat pas bij navraag wordt aangeleverd. Dit, gepaard met accuraatheidsfouten op de formulieren, brengt vertragingen in de uitvoering van de toets door het Cft. Voor de laatste week van december zijn er openstaande verzoeken waarover het secretariaat nog met de unit financiën communiceert.

Financieel beheer

Het bestuurscollege heeft begin 2017 de keuze gemaakt om de in 2016 uitgebleven structurele verbeteringen bij de unit financiën op een andere manier aan te pakken. De financiële administratie, de salarisadministratie en de training en opleiding van de medewerkers van de unit financiën zijn voor een langdurige periode uitbesteed aan een extern kantoor. Positief is dat de kwaliteit van de diverse rapportages (uitvoeringsrapportages, begroting 2017, begrotingswijziging 2017 en begroting 2018) sterk is toegenomen. Negatief is het niet tijdig indienen van de uitvoeringsrapportages en het uitblijven van structurele verbeteringen van het financieel beheer. De capaciteit van de unit financiën dient nog structureel op niveau te worden gebracht zodat de afhankelijkheid van het externe kantoor weer kan worden afgebouwd. In de huidige staat is de unit financiën niet in staat zelfstandig en met voldoende kwaliteit, aan alle verplichtingen te voldoen.

In 2015 is een overkoepelend Plan van Aanpak opgesteld waarvan het verbeterplan financieel beheer onderdeel vormt. De voortgang m.b.t. de in het verbeterplan opgenomen actiepunten is te beperkt. Dit blijkt ook uit de vele en ernstige tekortkomingen die in het accountantsverslag bij de jaarrekening 2015 staan beschreven. Door onvoldoende capaciteit bij de unit financiën heeft in 2016 en 2017 de focus van de externe ondersteuning vooral gelegen op het controleren en corrigeren van de boekhouding en het opstellen van de diverse rapportages. Het Cft heeft tijdens zijn bezoek aan Sint Eustatius in augustus geadviseerd een nieuw verbeterplan financieel beheer op te stellen en heeft daarvoor zijn ondersteuning aangeboden. Het Cft heeft bij zijn reactie op de tweede uitvoeringsrapportage 2017 zijn advies om spoedig te komen tot een nieuw verbeterplan financieel beheer herhaald en wederom zijn ondersteuning aangeboden.

Geïntegreerd middelen beheer (GMB) en liquiditeiten

De liquiditeitspositie van Sint Eustatius conform het GMB is in de tweede helft van 2017 met circa USD 3,4 miljoen toegenomen tot USD 12,4 miljoen. Deze stijging komt voornamelijk door de ontvangst van diverse uitkeringen van vakdepartementen, maar ook door het overschot op de begroting 2017.

Saba

Begrotingscyclus 2016-2018

Begrotingsuitvoering 2017

Het Cft heeft de tweede uitvoeringsrapportage ontvangen op 31 juli (deadline: 31 juli) en de derde uitvoeringsrapportage op 15 november (deadline: 31 oktober). Voor het verstrijken van de deadline voor de derde uitvoeringsrapportage had Saba aangegeven, mede door de bijzondere omstandigheden als gevolg van de orkanen Irma en Maria, met enige vertraging de uitvoeringsrapportage in te zullen dienen. Beide uitvoeringsrapportages waren voorzien van een begrotingswijziging waarop het Cft positief heeft geadviseerd. Tevens is in oktober een aanvullende begrotingswijziging ingediend om extra budget vrij te maken voor rampenbestrijding na het passeren van de orkanen Irma en Maria. Ook hierop heeft het Cft positief geadviseerd. Genoemde begrotingswijzigingen zijn door BZK goedgekeurd.

Op basis van de derde uitvoeringsrapportage en bijbehorende vierde begrotingswijziging verwacht Saba een overschot van USD 440.000 te realiseren, conform de oorspronkelijk opgestelde begroting 2017.

Begroting 2018

De begroting 2018 is behoedzaam opgesteld en biedt slechts beperkt ruimte om onvoorziene tegenvallers op te vangen. Saba geeft aan dat niet alle kosten voor onderhoud zijn begroot. Het begrotingstotaal bedraagt USD 10.740.283, een lichte daling ten opzichte van 2017 doordat de aanwending van de doeluitkeringen middels begrotingswijzigingen zal worden verwerkt gedurende 2018.

Voor Saba is de vrije uitkering voor 2016 en 2017 niet verhoogd. De begroting 2018 gaat daarom uit van eenzelfde niveau. Door de CAO 2016-2017 zijn de loonkosten circa 4% gestegen. In verband met een te sluiten CAO 2018-2019 wordt door Saba in de begroting 2018 ook rekening gehouden met een stijging van loonkosten. De loonkosten maken circa 60% uit van de totale lasten. Het is voor Saba dan ook een grote opgave om een cumulatieve stijging van circa 5% binnen de begroting op te vangen.

In de begroting is geen rekening gehouden met een overschot van USD 440.000 voor het aflossen van renteloze leningen aan de ministeries van BZK, OCW en I&W. In de begroting 2016 werd nog een overschot van USD 807.011 gepresenteerd en in de begroting 2017 nog USD 440.000. Om te voorkomen dat Saba inteert op haar vrij beschikbare liquiditeiten vindt overleg plaats tussen BZK en Saba over een aanpassing van het aflossingsschema. Een dergelijke aanpassing zorgt er niet voor dat de door Saba beschreven onmogelijkheid om de wettelijke taken uit te voeren binnen de gestelde financiële kaders (structureel) wordt opgelost. Het Cft heeft in zijn advies op de begroting 2018 dan ook geadviseerd dat Saba, BZK en het Cft in 2018 alsnog komen tot een structurele oplossing. Het regeerakkoord in Europees Nederland biedt hiervoor aanknopingspunten.

Overige onderwerpen

Financieel beheer

Saba heeft de kwaliteit van het financieel beheer goed op orde: Saba stelt realistische begrotingen op, realiseert meerdere jaren overschotten en heeft drie jaar op rij een goedkeurende accountantsverklaring bij de jaarrekening verkregen voor zowel getrouwheid als rechtmatigheid. Er zijn echter wel risico's. Zo is de afhankelijkheid van enkele medewerkers in bepaalde posities lastig te mitigeren gegeven de kleinschaligheid van Saba. Daarnaast zorgt de toenemende druk op de begroting ervoor dat in 2017 en 2018 bepaalde functies niet kunnen worden ingevuld hetgeen voor continuïteitsproblemen zorgt op bepaalde afdelingen.

Geïntegreerd middelen beheer (GMB) en liquiditeiten

De liquiditeitspositie van Saba conform het GMB is in de tweede helft van 2017 met circa USD 6,9 miljoen toegenomen tot USD 17,0 miljoen. Deze stijging komt voornamelijk door de ontvangst van diverse uitkeringen van vakdepartementen.